

לע"ג נ' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע דסע ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 585

אזהרה חמורה! העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
חשיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.
לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

שמיני

מסורת אבות

ביאורים, מוסר והנהגות הגלמדים מפרקי אבות (פרק א)

משה קבל תורה מסיני, הטעם שהתחיל רבינו הקדוש מסכת זו בשלשלת הקבלה, לומר לך שגם המדות והמוסרים שבוו המסכת לא ברו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא אף הם נאמרו מסיני. (רבי עובדיה מברסנובה)

על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים: רבי שמשון פינקוס זצ"ל במכתב חיזוק לבחור בענין התפילה כותב בזה הלשון. נראה לי שאתה משתדל מאוד בעליה בתורה ויראת שמים, ואתה עושה את כל יכולתך ויצאת ידי חובת השתדלות. עכשיו אתה נמצא בשלב שאתה צריך עזרה מבחוץ. הסיבה לזה הוא פשוט מפני שהדברים הם כל כך נשגבים ונוראים, לזכות לתורה ולחשק פנימי, וככל שתיארת, זה פשוט למעלה מכוחות אנושיים, ואע"פ שוראי צריך גם השתדלות מצדנו, אבל מגיע רגע שצריך לפנות לעזרה מבחוץ. על כן אני אתן לך שם וכתובת, שאליו תפנה והוא יעזור לך. קוראים לו הקב"ה. הוא חזק מאוד, שבאמת הוא ברא הכל, ואני יודע בסוד שהוא גם אוהב אותך באופן אישי, והוא מחכה בכליו עינים שתפנה אליו. אין בעיה למצוא הכתובת שלו יתבי, שהוא נמצא בכל מקום, כפשוטו, גם הרגע הזה שאתה קורא המכתב אתה יכול לפנות אליו. אני כותב זה, מפני שהרבה חושבים שהוא ענין של תפילה ועשיית מצוה וחיפוש מדרגות. כל זה נכון אבל אינו העיקר - העיקר הוא שהקב"ה אישיות ברורה חי וקיים, שאפשר לתפוס אותו קשר אישי, ומעולם לא התאכזב מי שעשה כך. ומה שהדבר יותר פשוט ופרקטי יותר טוב ויותר מועיל, והעיקר שיהא קשר אישי פשוט לספר לו על הבעיה שיש, ולבקש ממנו עוד פעם ועוד פעם. מי שיתן לך עצה אחרת, חבל על ההשתדלות, תלך ישר למי שיכול לעזור באמת, ותתפוס אותו ואל תעזוב אותו, עד שהשגת את כל שלבך חפץ. (נפש שמשוך אנרות ומאמרים)

והי דן את כל האדם לכף זכות: רבי יעקב קלמס זצ"ל, רבה של מוסקבא כיהן בסוף ימיו כחבר בית דין בירושלים, הוא היה אומר: הרי אלוקים עשה את האדם ישר, לשם מה ברא הקב"ה ראש עקום? התידוך הוא: לפעמים, למרות הרצון הטוב לדון לכף זכות, אין כל אפשרות לכך, ונאלצים לדון לכף חובה. אז צריך להשתמש "בראש עקום" כי לפעמים בשכל עקום ופתלתול אפשר למצוא צד ללמד עליו זכות. (מנחם ציון)

והי מקבל את כל האדם בספר פנים פפות: רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל מלבד גדולותו בתורה ובמעשי החסד, היה מכבד כל יהודי באשר הוא, ונוהג בו כידד ותיק. סיפר רבי יהושע ברים: יושבים היינו בשמחה חסידית. כל המסובים היו לבושים בלבוש חסידי. לפתע נכנס בחור בלבוש שונה לגמרי מהלבוש של היושבים בסעודה. כיפה קטנה צמודה לבלוריתו בסיכה נוצצת, לבוש חולצה קצרת שרוולים. נכנס ועמד בפתח, בודה ותוהה כמחפש מבר. הוא לא זיהה כאן מכרים, אבל המבר זיהה אותו. הרב שמואל צבי קובלסקי ראהו, ופניו נהרו קם ממקומו ורץ אליו משולחן המזרח, העניק לו "שלום עליכם" לבבי, בשתי ידיים, הרעיף עליו אור רחום והמסיר עליו שאלות: מה שלומך, איך אתה מרגיש, איפה אתה היום? הלא בחן אותו בפליאה: האם אתה מכיר אותי? איזו שאלה, ענה ברגש, ודאי שאני מכיר. והקרה נמס, הבחור חיך בחוס, סיפר מה שלום המשפחה, והרב קובלסקי נפרד ממנו בידידות ושב למקומו, לצידו. שאלתי: מהיכן אתה מכיר אותו? וענה: איני מכיר אותו, איני יודע מיזה. איני יודע מה עשה כאן, וכיצד נקלע לשמחה? אם כך, שאלתי, מה היתה ההצגה שערכת? והוא נתן בי את עיניו הטובות ואמר: כלום לא הבחנתם במבוכתו. הוא חיפש כאן מישהו, אבל נראה כה אומלל, חש שכל המבטים ננעצים בו, הבין שהוא כה שונה, כה בולט ויוצא דופן! הלא חייב הייתי להצילו, להראותו שאין הוא בודד, שמצוי הוא בין אחים! (אנא עבדא)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד. אנשים בעלי אמונה ויראה, הקרובים אל ה' ואל תורתו, יודעים לקבל ולהשלים עם גזירה קשה שניחתה עליהם מן השמים. אדרבה, מאמינים הם שהכל מאת ה', וכל מה דעבד רחמנא - לטב, וממילא גורם הדבר לחיזוק באמונה ועל ידי כך מתגדל ומתקדש שם שמים. לעומת זאת, אנשים קטני אמונה, שאינם חדורים אמונה ויראה בה' ובתורתו, להם תקשה ותכבד הגזירה מן השמים. קשה יהיה להם להשלים עימה, והיא אף עלולה ח"ו לערער את אמונתם, החלשה בלאו הכי. והוה שאומר הכתוב: "בקרובי אקדש", היינו, גזירה שנגזרה, על "קרובי" הקרובים אל ה', גורמת ל"אקדש", לקידוש שמו ית' ולחיזוק האמונה בו. ואילו "ועל פני כל העם", אצל המון העם שאינם בעלי מדרגה באמונה ויראת שמים גורמת הגזירה ל"אכבד", לכבידות ולקושי באמונת ה'.

(סללי אורות" בשם "שואל ומשיב")

וידם אהרן: קבל שכר על שתיתקו ומה שכר קיבל שנתייחד עמו הדבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתוי יין" (רש"י). שמעתי מפי מרן החפץ חיים זצ"ל הסבר למה נאמר כאן בלשון זו: "וידם אהרן" ולא "ויהיה אהרן" וכדומה, לפי שבן אדם גם כשהוא מחזיק אפשר להכיר את מצב רוחו מתוך הבעת פניו, אם הוא שבע רצון או רוגז, שמח או עצב וכדו', ואלו על דומם אין להכיר שום דבר ואין חיצוניותו מוכיח על תוכו כלום, ומדרגתו של אהרן בשעה זו היתה שהיה בבחינת דומם, שלא היה ניכר עליו שום שמץ של אבילות אפילו רק באיזו העוית פנים או בדומה לזה.

(פרחי שושנה: תלמידו של החפץ חיים)

ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולא יתקמר בגיו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תתנו ועל כל העדה יקצף ואחייכם כל בית ישראל יכבו את השופה אשר שרף ה': לכאורה יש כאן סתירה: אהרן ובניו נצטוו למעט באבל, ולעומתם התבשרו שבני ישראל ידבו באבל. הסביר הרה"ק רבי חיים מאיר מויזניץ ז"ע, שחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ולקבל כל גזירות ה' בשמחה, ולומר גם זו לטובה. לכן צוה ה' יתברך לאהרן ולבניו שלא ידבו באבל. אבל כל זה אמר בצרה שלו, אבל בצרת הזולת - אדרבה, על יהודי להצטרף בצער חבירו ולחוש את כאבו, לשאת עמו בעול ולחפש במה לעזור לו. והוה שאמר משה רבינו ע"ה לאהרן ולבניו - עליכם לקבל דין שמים באהבה, אבל כלל ישראל - צריכים להרחות שבעתים באבל! (ליקוט מאי, לרעה: אמרי-חיים)

אל תשקצו את נפשתיכם וכו' ולא תטמאו בהם, ונטמאתם בם. ובחז"ל (יומא ל"ט) ונטמאתם, חסר כתיב, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמאתם. דהיינו, מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטמאם לבו ונפשו של האדם עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ. משל למה הדבר דומה לסוחר שהיה לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי (מקום שמעבדים עורות), ולא יכול להתמחמה שם אף רגע. כי סרחון העורות עלה באפו, ויען שלא הורגל בזה מעולם, ברח לנפשו... במשך הזמן נודמן לו שירד מנכסיו והיה צריך לסגור עסק הבושם, והוכרח להחליף מסחרו ונעשה בעצמו בעל בורסקי, והנה אם מתחילה היה לו מסחר זה למפח נפש, כי לא היה יכול לסבול ריח העורות, אבל עתה כאשר התרגל במסחרו עמד וישב כל היום בחנותו ולא הרגיש בריח הסירחון, ונרמה לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה. כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה עד שלבו מתטמאם ואינו מרגיש כלל בסירחון הנבלה, ולכן צוה התורה, ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם... היינו שלא ישמא נפשו בנבלות וטרפות אפילו פעם אחת, כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהיה לו לפרוש מהן, כמו הבורסקי בסירחון העורות...

(חפץ חיים על התורה)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפר רבי משה בלוי ז"ל: על רבי שמואל סלנט זצ"ל רבה של ירושלים, פעם באה ילדה אל רבי שמואל בשליחות אמה, בשאלה בעניני כשרות המטבח [דיני "תערובות"] השאלה היתה טעונה הסבר, הילדה בראותה את רבי שמואל, נתבלבלה, והתחילה לנגמם, מכיון שכן רבי שמואל לא יכל לעמוד על מה שקרה, לכן אמר לה רבי שמואל: "לכי הביתה, ואמרי לאמך, שתשלח ילדה גדולה ממך!" הילדה יצאה מהבית, ושרם ירדה מהמדרגות, נתבהרו לה הדברים, והיא חזרה תיכף לבית רבי שמואל, כשראה אותה רבי שמואל נכנסת שוב, אמר לה: מדוע באת? הלא אמרתי לך שתגידי לאמך שתשלח ילדה גדולה ממך. ענתה לו: כן רבי, הנני כעת, כבר יותר גדולה. (אדרת שמואל)

"ענין של טעם"

הטעם שיש פעמים שרואים שלרשע, טוב, כתב ה"ספורנו" שהוא לשתן סבות האחת הוא זכות אבות. והשנית איזה זכות שנמצא לרשע עצמו בלתי מגיע אליו שיזכה בו לחיי עולם הבא ומשלם לו בעולם הזה שאין הקב"ה מקפח שכן כל בריה.

"מפי כתבם"

אמנם אין זה עבודה קלה כלל ללכת לפי רוחו של כל אחד ואחד, כי כל אחד בא עם חסרונותיו, אחד עקשן, והשני בעל גאווה, והשלישי טרדן. באירופה היתה אימרה השגורה בפי האנשים "העולם דומה לעגלה העמוסה נוסעים קשים". כי כשיש המון נוסעים בעגלה ישנם טענות שונות ומשונות ביניהם, אחד יש לו טענות על הסוסים ואחד על העגלה ואחד על הדרך, זה טוען על מהירות הנסיעה וזה על אישיותה, והבעל עגלה צריך לצאת ידי דעת כולם. ולכן רק אם יחזיק בראשו היסוד שדירבנו, שהקב"ה מזמין לכל אחד הנסיונות כפי שיעור הנצרך לו להוציא לפועל השלימות הגדולה שבקרב, יהא שייך לו להתמודד ולהתייחס כראוי עם כל אחד. כי הרי הפגישה עם אדם נכבד, שכולם נוהגים בו מורא וכבוד, אינו קשה כל כך, אבל כשנפגש ובא במגע עם המון האנשים שבאים בחסרונותיהם, לעומתם צריך להתחזק באמונה, שיחשוב שמן השמים זימנו לו נסיונות מיוחדים הנצרכים לשלימותו ולראות אם ינהג בכבישת הרצון. וגם אחד כך אם עמד בנסיון צריך לחשוב שזוהי מתנה מהש"ת. ועל כל פנים הנסיון הוא ללכת אחר רוחו של כל אחד ואחד, למשל למי שרואים שמבקש כבוד, צריך להתגבר ולתת לו כבוד. ולמי שהוא עקשן בטבעו, צריך להיות מוכן לוותר, וכן לכל אחד ואחד לפי מידותיו צריך להתגבר ולשתוק. וכן צריך להיות מיוחדת עם הקרובים יותר, וכגון להתגבר ולהימנע מלומר שום ביקורת על השכנים, וכל שכן להזהר עם משפחתו, ומשפחת אשתו, ובכבוד חמיו וחמותו, וגם לרבות בניו ובנותיו, וכל פגישה עמהם היא תועלת אחרת בשבילו, שהרבה תיקון המידות נצרך כדי להגיע בזה לשלימות. לצאת ידי כולם וליתן לכל אחד היחס והכבוד המגיע לו. (שערי אוהר רבי אביגדור מילר זצ"ל אה"מ)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן אם באו עדים לבית דין והעידו עדותם, ואחר כך הוזמו ונעשו עדים זוממים, אף על פי כן עדותם מתקיימת?
תשובה: דין תורה שאין מדקדקים בעדות החודש, שאפילו קידשו את החודש על פי עדים ונמצאו זוממים בעדות זו, הרי זו מקודש. (הרמב"ם פ"ב מהלכות קידוש החודש ה"ב ובלח"מ שם) (נפלאות מתורותך)

וידוד מְכַרְכֵּר בְּכָל עוֹ לִפְנֵי ד': כדי לזכות בילדים עמלי התורה צריכים ההורים להיות בעלי אהבת תורה. – אהבת התורה של ההורים המורגשת בבית היא הנותנת לבן כוח ללמוד, והיא היא הפותחת לו את שערי התורה והחכמה. רבי אברהם קלמנוביץ' זצ"ל, ממייסדי עולם התורה באמריקה, סיפר לתלמידיו ישיבת מיר בארצות הברית על אהבת התורה המיוחדת של סבו וסבתו: רבי אשר קלמנוביץ' זצ"ל, סבו של רבי אברהם קלמנוביץ', היה ירא אלוקים, צדיק גדול ובקי בש"ס ובפוסקים. אמנם, זכה רבי אשר לגדולתה של תורה, אך גדולה של ממון לא ניתנה לו משמים. כל ימיו חי בעוני ובדקויות. אף על פי כן, בביתו הורגשה תמיד שמחה אמיתית על הזכות הגדולה בלימוד התורה ובקיום מצוותיה. בן קטן היה לו לרבי אשר, לייבליה שמו. היום בו התחיל לייבליה ללמוד בחידור, היה יום חג בבית משפחת קלמנוביץ': כבר ביום הקודם לו הורגשו השמחה והציפייה בכל פינה בבית, רבי אשר ורעייתו לא ישנו במשך כל הלילה בגלל התרגשותם הגדולה: "מחר לייבליה הולך לחיידו!" כאשר הגיעה ההודעה מביתו של המלמד: "נא לשלוח עם לייבליה גמרא 'בבא מציעא'! לא היה קץ לאושרם של ההורים. וכי דבר קטן הוא? לייבליה מתחיל ללמוד גמרא 'בבא מציעא'! אך כיצד ירכזו גמרא לייבליה, הרי זה זמן רב שבביתם אין אף פרוטה אחת, וגם חובם אצל החנווני הולך ותופח מיום ליום! הדבר לא העיב על הרגשת הרוממות שבבית, הרי לייבליה מתחיל ללמוד גמרא! עם בוקר השכים רבי אשר, ולאחר תפילת שחרית צעד בזריזות אל חנות הספרים של ר' אהרן, כשבפיו מתנגנות המילים: "לייבליה מתחיל ללמוד גמרא, לייבליה מתחיל..." חנות זו היתה חנות הספרים היחידה בעיירה, וכל כולה לא היתה יותר מאשר ארגז אחד ובו ספרים וחצאי ספרים שהיה ר' אהרן קונה ומוכר במעט רווח. כשנכנס רבי אשר אל החנות, נעמד מופתע: הוא גילה את אשתו עומדת במרכז החנות ובידיה כרך גדול מש"ס וילנא, כרך שידע ימים טובים יותר. האותיות השחוקות שבחזית הכריזו כי מדובר במסכת בבא מציעא! את קונה לייבליה גמרא! התפלא רבי אשר, "מהיכן השגת מעות כה רבות?" ואשתו ספרה: "השכס בבוקר הלכתי אל אחת ממכרותי ומכרתי לה את הצעיף היפה שקיבלתי מאמך, ככלה. אך אמור נא לי, מהיכן השגת אתה כסף?" מכרתי את השעון שקיבלתי לנישואיני, ענה רבי אשר תשובה דומה, והוסיף: "הרי עלי מוטלת מצוות 'ולמדתם אותם את בניכם' (דברים י"א, יט)". כעת נותר להם להחליט באיזה מעות יקנו את הגמרא: האם בכסף שניתן תמורת הצעיף או שמה בכסף השעון. רבי אשר טוען שהוא מחוייב במצוות 'ולמדתם אותם' ואשתו עונה שגם לה זכות במצוה, שהרי נאמר 'אל תישוש תורת אבך' (משלי א, ח). כך עמדו והתדיינו כשהם מסיימים כל טענה ברגש הומה: 'הרי לייבליה מתחיל ללמוד גמרא בבא מציעא!' המוכר – ר' אהרן הביט במחזה משתאה. "חצי מהסכום ישלם רבי אשר ואת חציו הנוסף תשלם הרבנית", הציע ר' אהרן – והצעתו נתקבלה. אך עדיין לא בא הכל על מקומו. כשיצאו מהחנות, ביקש רבי אשר לשאת את הגמרא אל ביתם, והנה גם רעייתו חפצה בזכות זו. כך צעדו רבי אשר ורעייתו בצוותא אל ביתם כששניהם אוחזים בגמרא וליבם מתרונן, דמעות של אושר ניגרו על לחיו של רבי אשר והתגלגלו אל עבר הכריכה הישנה של מסכת בבא מציעא. גם הרבנית בכתה בכי של התרגשות, "לייבליה מתחיל ללמוד גמרא, לייבליה מתחיל..." כשהגיעו לביתם כבר היתה הגמרא רטובה מדמעות, ואף כשיבשה, נשארה הכריכה מקומטת מדמעותיהם! כשסיים רבי אברהם קלמנוביץ' את הסיפור, הוסיף: "בגמרא זו למד אבי מורי, ואף אני זכיתי לראות גמרא זו, לחוש בכריכה המקומטת, לחיות את השמחה הגדולה על כך שלייבליה מתחיל ללמוד גמרא", ולהבין מדוע זכו סבי וסבתי לבן תלמיד חכם כאבי". (הגדה ל"בית יעקב")

מִפְתָּחֵי אֲוֵרִיתָא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

איש טוב מבשר טוב, ורע מכסה ומעלים. (השליה הקדוש)
עריבות המחילה, חזקה ממתיקות הנקמה. (ר' אברהם חסדאי)
לאחד מאלף תגלה סודך, סוד בשניים ישמר, בשלושה ידעוהו הכל. (הרוקח)